

Τα μυθιστορήματα *Τ' απομεινάρια μιας μέρας* και *Μη μ' αφήσεις ποτέ* (2005) δεν τα διαβάζεις απλώς, αλλά με έναν τρόπο τα κατοικείς. Και μάλιστα, χωρίς να είναι λογοτεχνία «φυγής».

Στον Καζούο Ισιγκούρο το Νόμπελ Λογοτεχνίας

■ MARIANNA TZIANTZH

Υπάρχουν βιβλία μίας χρήσεως, αυτά που η ανάγνωσή τους ρέει αλλά όταν φτάνουμε στην τελευταία σελίδα, ξέρουμε ότι δεν θα τα ξανα-

πιάσουμε στα χέρια μας. Δεν συμβαίνει το ίδιο με τα μυθιστορήματα του 63χρονου Καζούο Ισιγκούρο, που αυτή την εβδομάδα τιμήθηκε με το Νόμπελ Λογοτεχνίας.

Έτσι, ένα από τα κριτήρια αυτού που λέμε «καλή» ή «αληθινή» λογοτεχνία είναι η επιστροφή του αναγνώστη στα βιβλία που διάβασε στο παρελθόν. Μέσα από τη δεύτερη ανάγνωση, γεννιούνται καινούργιες σκέψεις, ανακαλύπτουμε αποχρώσεις, ιδέες, συναισθήματα που την πρώτη φορά πέρασαν απαρατήρητα. Αυτό συμβαίνει με *Τ' απομεινάρια μιας μέρας* (1989) ή το «*Μη μ' αφήσεις ποτέ*» (2005), δύο κάθε άλλο παρά ογκώδη μυθιστορήματα που δεν τα διαβάζεις απλώς, αλλά με έναν τρόπο τα κατοικείς. Και μάλιστα, χωρίς να είναι λογοτεχνία «φυγής». Διαβάζοντάς τα, δεν δραπετεύεις από την πραγματικότητα. Όμως βλέπεις την πραγματικότητα – ή έστω ένα κομμάτι της – με άλλα μάτια. Επιπλέον, και τα δύο αυτά βιβλία σου αφήνουν μια ισχυρή επίγευση, επιτρέφουν σε σένα και χωρίς να τα προσκαλέσεις.

Η απόφαση της Σουηδικής Ακαδημίας για τη βράβευση του Ισιγκούρο ικανοποίησε πολλούς. Και δίκαια. Στα φετινά φεβρουάριος συγκαταλέγονταν ο ιάπωνας Χαρούκι Μουρακάμι, ο Σάλμαν Ράουσι και ο Φίλιπ Ροθ – τρεις συγγραφείς με παγκόσμια απήκηση και πιστό κοινό. Όμως ο Ισιγκούρο, ο νεότερος από τους τρεις, έχει αγγίξει την τελειότητα. Ίσως όχι σε όλα του τα βιβλία (που δεν είναι πάμπολλα), αλλά τουλάχιστον σε δύο ή τρία από αυτά.

Εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες τηλεθεατές έβλεπαν, πριν λίγα χρόνια, τη βρετανική σειρά «Ντάουτον Άρμπεϊ» που περιέγραφε τη ζωή των «πάνω» και των «κάτω», δηλαδή των αριστοκρατών και των υπηρέτών τους. Καμία σχέση με τα «Απομεινάρια». Καμία φαντασμαγορία. Εδώ ο αφηγητής είναι ένας από τους κάτω, ένας μπάτλερ

που επί δεκαετίες υπηρετούσε πιστά έναν λόρδο με φιλοχιτλική δράση. Τίποτα από τις μεγάλες ιστορικές αναταράξεις του Μεσοπολέμου δεν αγγίζει τον πιστό υπηρέτη. Πάνω απ' όλα το καθήκον, ο επαγγελματι-

λυγερής». Και με τα χρόνια, αυτή η εγκατάλειψη (ή η προδοσία αν θέλετε) βαφτίζεται ρεαλισμός και κοινός νους.

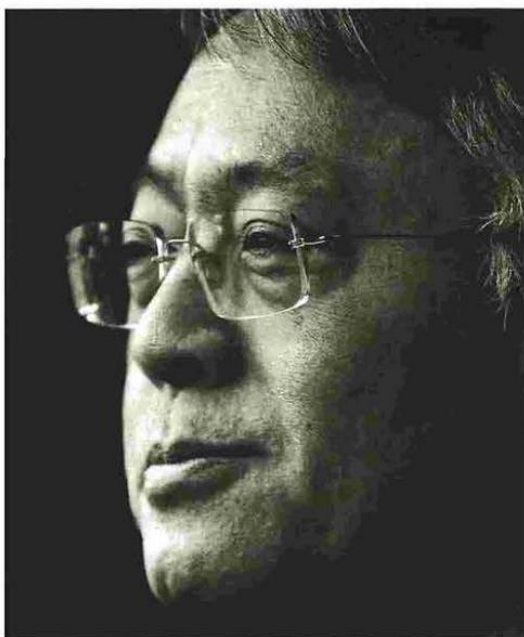
Στο *Μη μ' αφήσεις ποτέ* η δράση εκτυλίσσεται σε ένα δυστοπικό μέλλον, που όμως θυμίζει όψεις ενός εφιαλτικού παρόντος. Καταδικασμένοι νεοί είναι τα πρόσωπα του βιβλίου. Καταδικασμένοι να μη ζήσουν μια «κανονική ζωή», όπως με έναν διαφορετικό τρόπο καταδικασμένο είναι σήμερα ένα μεγάλο τμήμα της νεολαίας – και όχι μόνο στην Ελλάδα.

Και τα δύο βιβλία δεν είναι «χαρομένα» ή αισιόδοξα. Όμως η θλίψη που τα διαποτίζει δεν έχει τίποτα το επιδεικτικό. Η ευαισθησία του συγγραφέα είναι διυλισμένη, πθασευμένη, περισσότερο υπαινικτική παρά κραυγαλέα. Και κάτι απ' αυτή την ευαισθησία, από την αγάπη του Ισιγκούρο για τους «χαμένους» περνά σιγά σιγά και στον αναγνώστη.

Από την ηλικία των 5 χρόνων, ο ιαπωνικής καταγωγής Ισιγκούρο ζει στην Αγγλία. Σε μια συνέντευξή του στο *Βήμα*, το 2015, μιλά για τη διαφορά ανάμεσα σε μια κοινωνία ή ένα έθνος που θυμάται και ξεχνάει μέσα στην Ιστορία, σε σχέση με ένα άτομο που θυμάται και ξεχνάει στη διάρκεια της ζωής του:

«...Υπάρχει κάτι το τελεσίδικο, μια αίσθηση θλίψης και απώλειας όταν ένας άνθρωπος θυμάται και επανεκτιμά τη ζωή του, κάτι που συνδέεται απολύτως με την αμετάκλητη συντομία του ατομικού βίου, κάτι που δεν ισχύει με τα έθνη, εκτός και αν συμβεί κάτι φρικιαστικό σε ένα έθνος, ο ολοκληρωτικός αφανισμός. Για έναν άνθρωπο τις περισσότερες φορές δεν υπάρχει χρόνος γι' αυτό που λέμε δεύτερη ευκαιρία στη ζωή, είναι συνήθως πάντοτε αργά... Τα έθνη όμως έχουν συνήθως μια δεύτερη ευκαιρία μέσα στην Ιστορία, οι χώρες τους μπορεί να περάσουν μια τραυματική ιστορική εμπειρία, αλλά πάντοτε έρχεται η νεότερη γενιά να ανανεώσει το έθνος, να διρθώσει τα λάθη του παρελθόντος και να χτίσει κάτι καλύτερο».

Για κάποια άτομα δεν υπάρχει, όχι δεύτερη ευκαιρία, αλλά ούτε καν πρώτη. Και όταν υπάρχει η πρώτη, συχνά δεν τη βλέπουν.

✓ Η ευαισθησία του συγγραφέα είναι διυλισμένη, τιθασευμένη, περισσότερο υπαινικτική παρά κραυγαλέα

σμός, η αξιοπρέπεια. Ακόμα και όταν ο πατέρας του, που ήταν κι αυτός μπάτλερ, ψυχορραγεί, ο ίδιος εξακολουθεί να υπηρετεί τον λόρδο και τους υψηλούς καλεσμένους. Στο όνομα του καθήκοντος αφήνει και τον έρωτα να γλιστρήσει σαν ποτάμι μέσα από τα δάχτυλά του. Γιατί το μυθιστόρημα αυτό μιλάει και για τον ανεπίσωτο, τον ανεκπλήρωτο έρωτα. Όμως στη θέση του έρωτα, θα μπορούσε κανείς να τοποθετήσει τα ιδανικά, τα όνειρα της νεότητας που συχνά θυσιάζονται στο βωμό είτε της επιβίωσης είτε της καριέρας (όπως συμβαίνει με την υπέρροχη νουβέλα του Ανδρέα Καρκαβίτσα «Η